

Čo je lož a čo je pravda?

MUDr. Michal Patarák

II. Psychiatrická klinika SZU a
FNsP FDR Banská Bystrica

Ak je zachovaná bakchická schopnosť = ak je pitie v pravom zmysle slova dionýzovské = ak nie je prítomná dyshedónia, ambihedónia alebo pseudohedónia – tak nemôže ísť o závislosť.

Ak je zachovaná bakchická schopnosť = ak je pitie v pravom zmysle slova dionýzovské = ak nie je prítomná dyshedónia, ambihedónia alebo pseudohedónia – tak nemôže ísť o závislosť.

ἡδονή = slasť, potešenie

Eduard Višňovský: Patológia kvantity a kvality hedónie v kontexte rozvíjajúcej sa závislosti (2019):

Dyshedónia – problém tolerancie

Ambihedónia – zvýraznenie negatívnych hedonických stavov – problém symptómov z odvykania

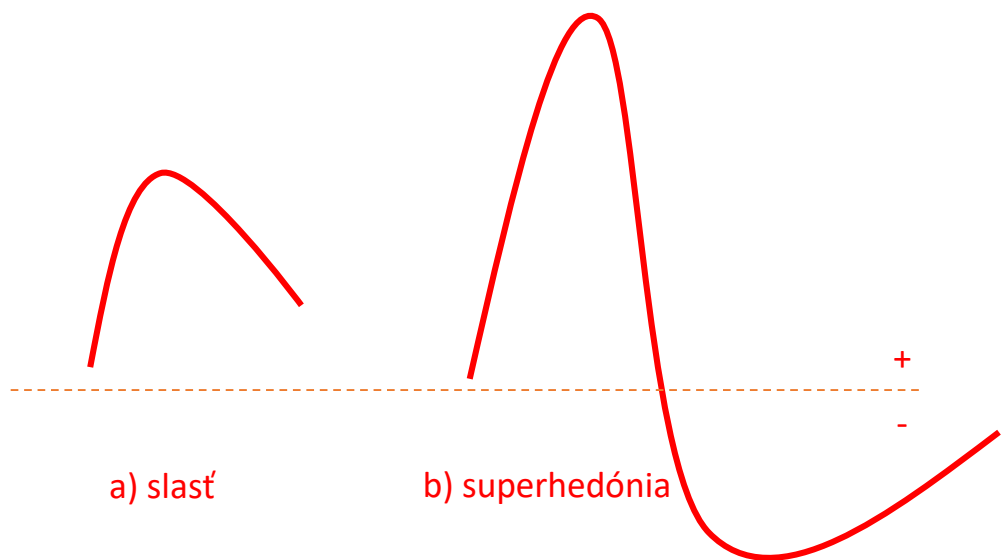
Pseudohedónia – minimalizácia pozitívnych hedonických stavov

Normohedónia → superhedónia → anhedónia

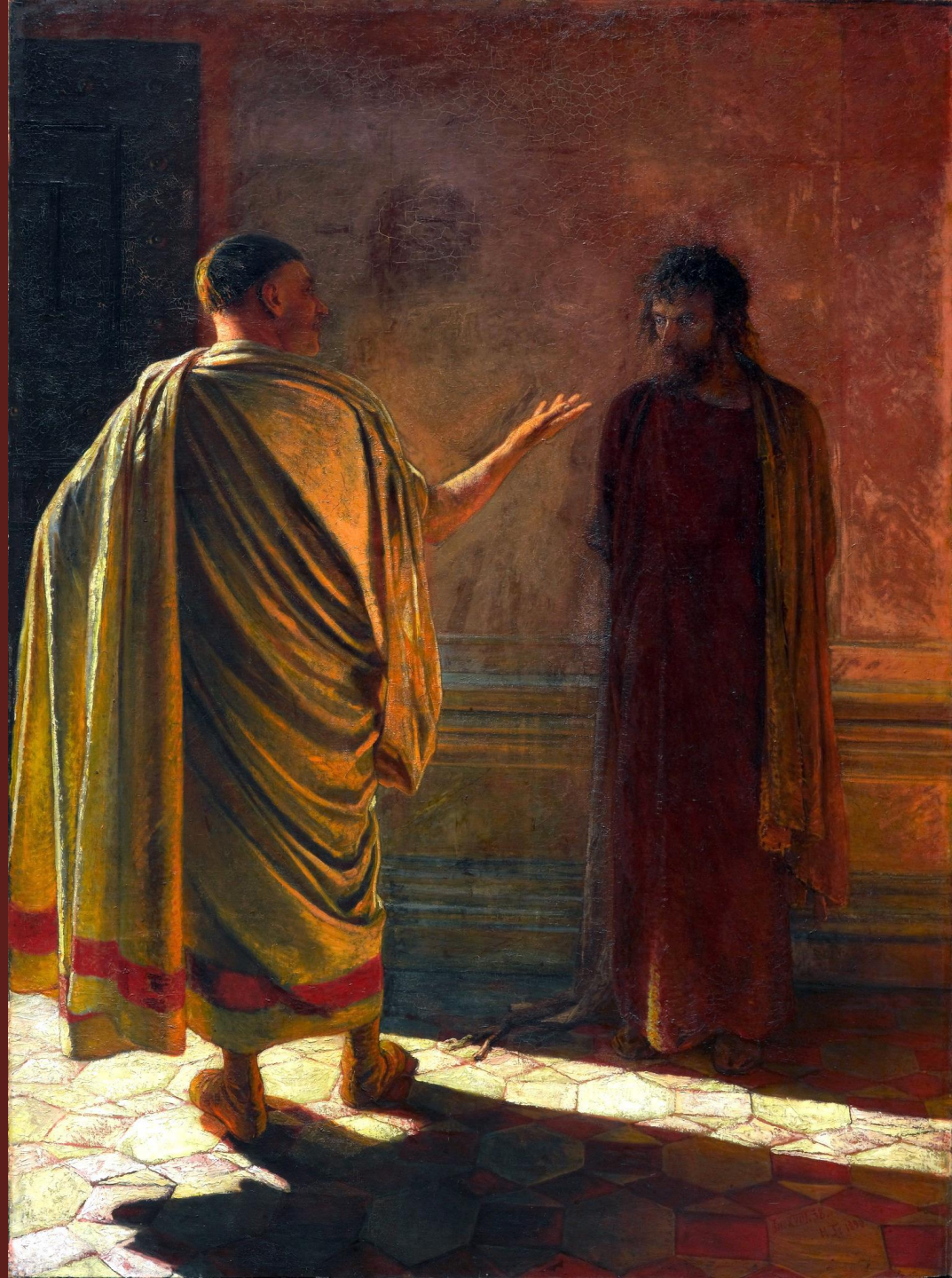
Slasť ≠ superhedónia : slasť > superhedónia

Repetitívna superhedónia → závislosť

Ak je zachovaná bakchická schopnosť = ak je pitie v pravom zmysle slova dionýzovské = ak nie je prítomná dyshedónia, ambihedónia alebo pseudohedónia – tak ešte nemôže ísť o závislosť.

V hĺbke každej vážnej pochybnosti a každého zúfalstva pravdy pracuje vašeň pre pravdu. Nepoddávajte sa príliš rýchlo tým, ktorí chcú zmierniť vašu úzkosť týkajúcu sa pravdy. Nenechajte sa zviest' pravdou, ktorá nie je skutočne vašou pravdou, aj keby tým zvodcom bola vaša cirkev, vaša strana alebo tradícia vašich rodičov. Choďte s Pilátom, ak nemôžete ísť s Ježišom; ale choďte s ním naozaj v plnej vážnosti!

Paul Tillich: Nová Bytosť (1955).

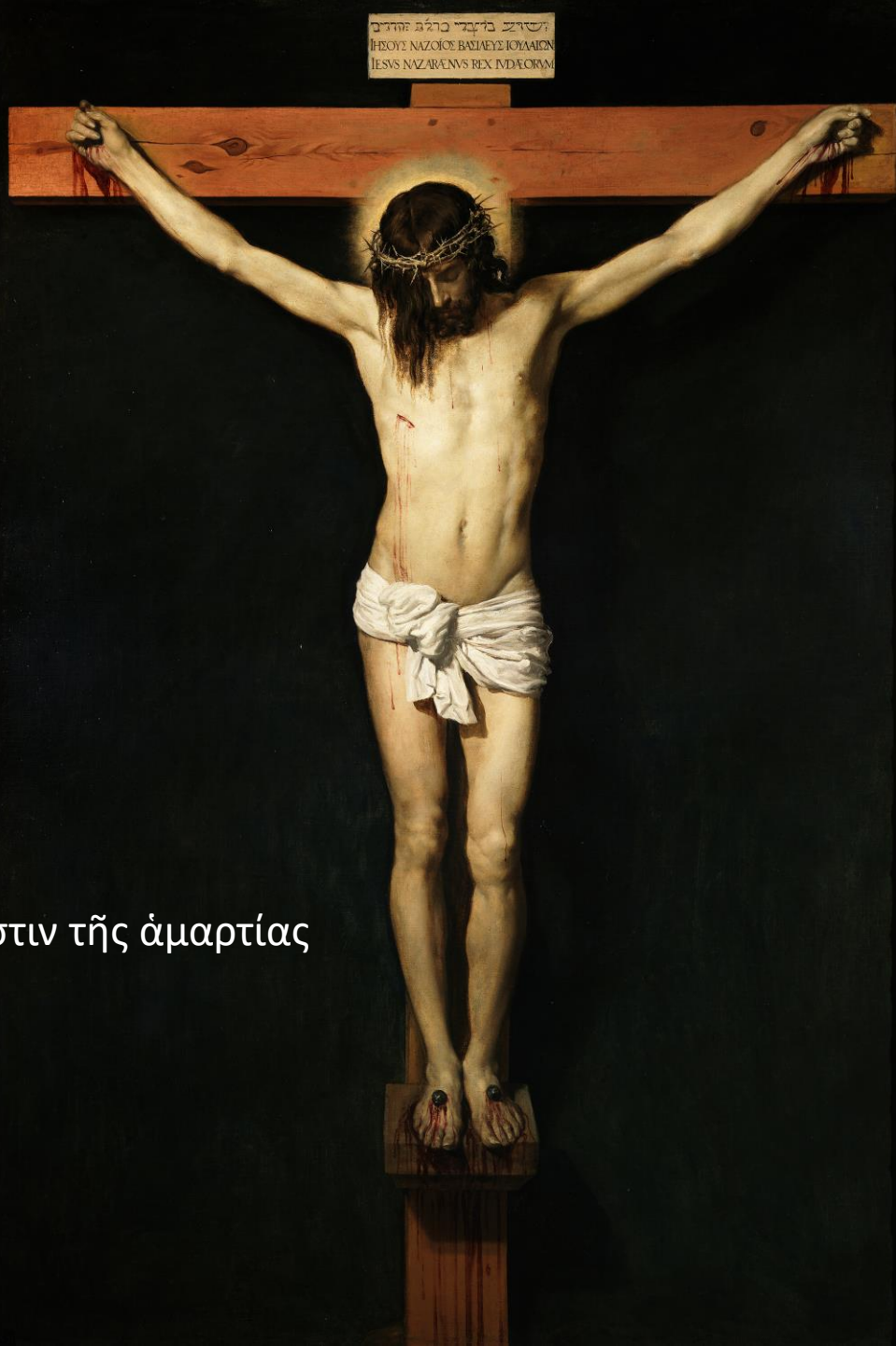

ישוע בן מרים נאזרי

THEOVS NAZOVS BATHAYVS IOVIAENVS

JESVS NAZARENVS REX IUDAEORVM

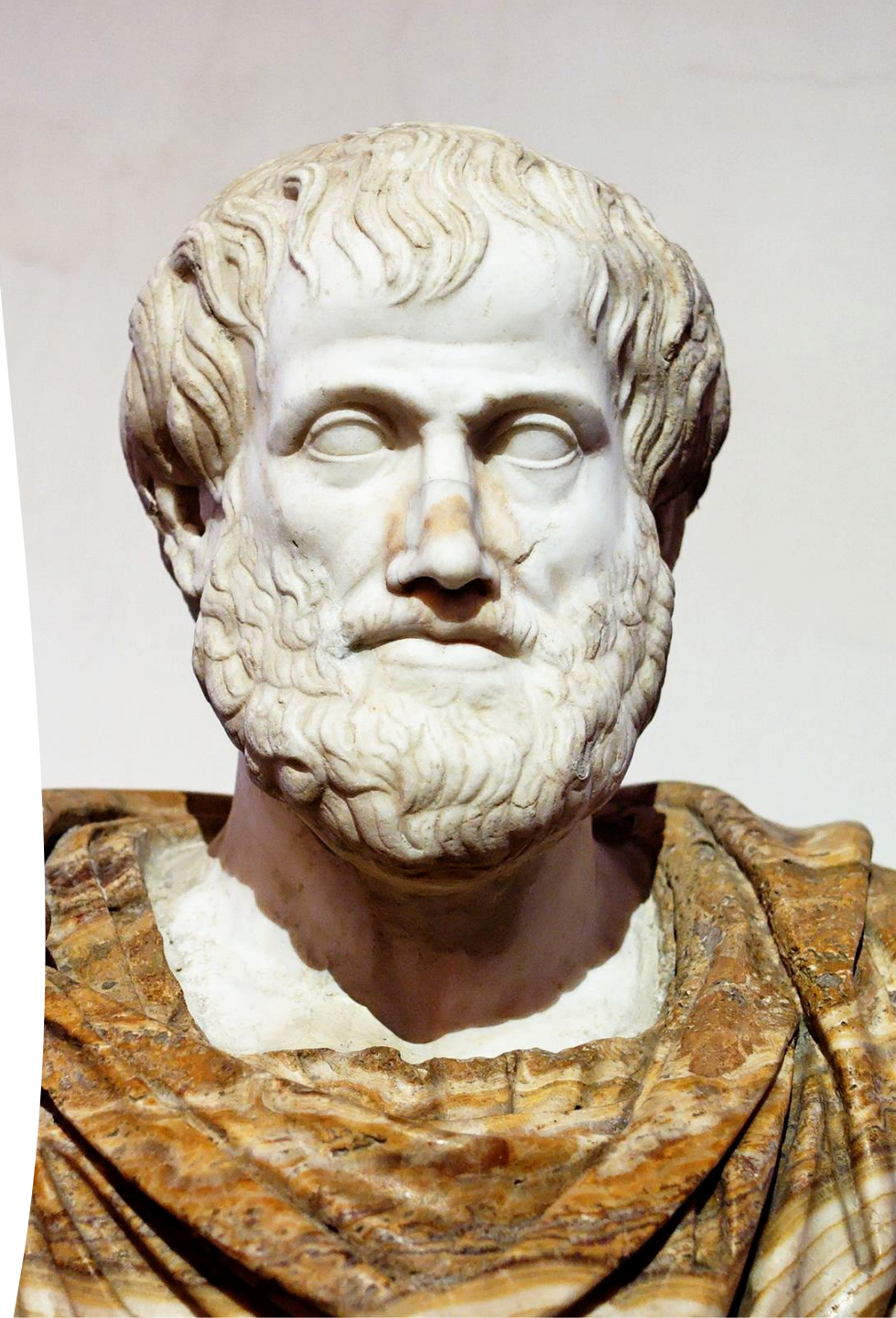

Každý, kto rácha hriech, je otrok.
πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστιν τῆς ἁμαρτίας

Evanjelijum podľa Jána 8:34

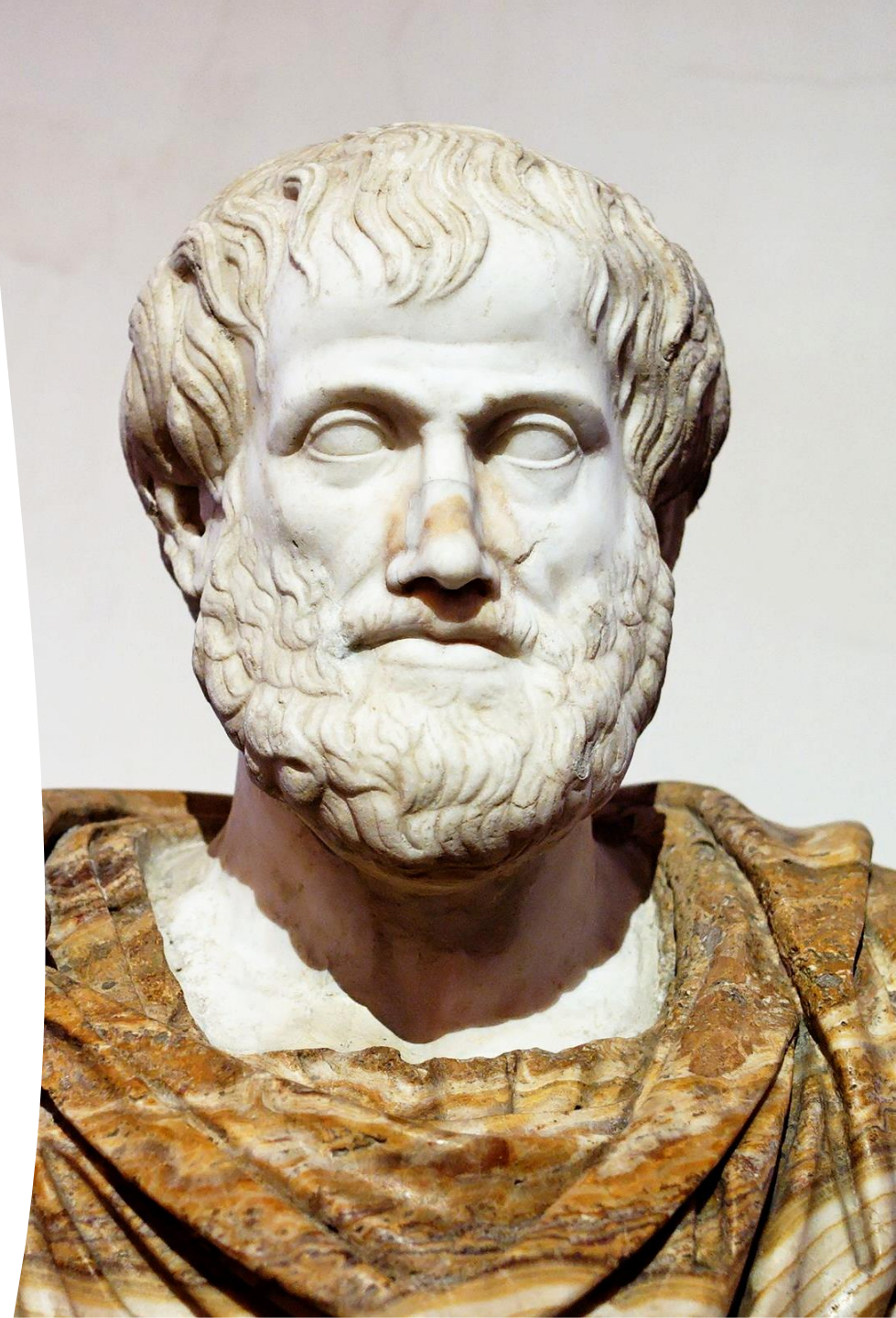
Amicus Plato, sed magis amica
veritas.

Aristoteles

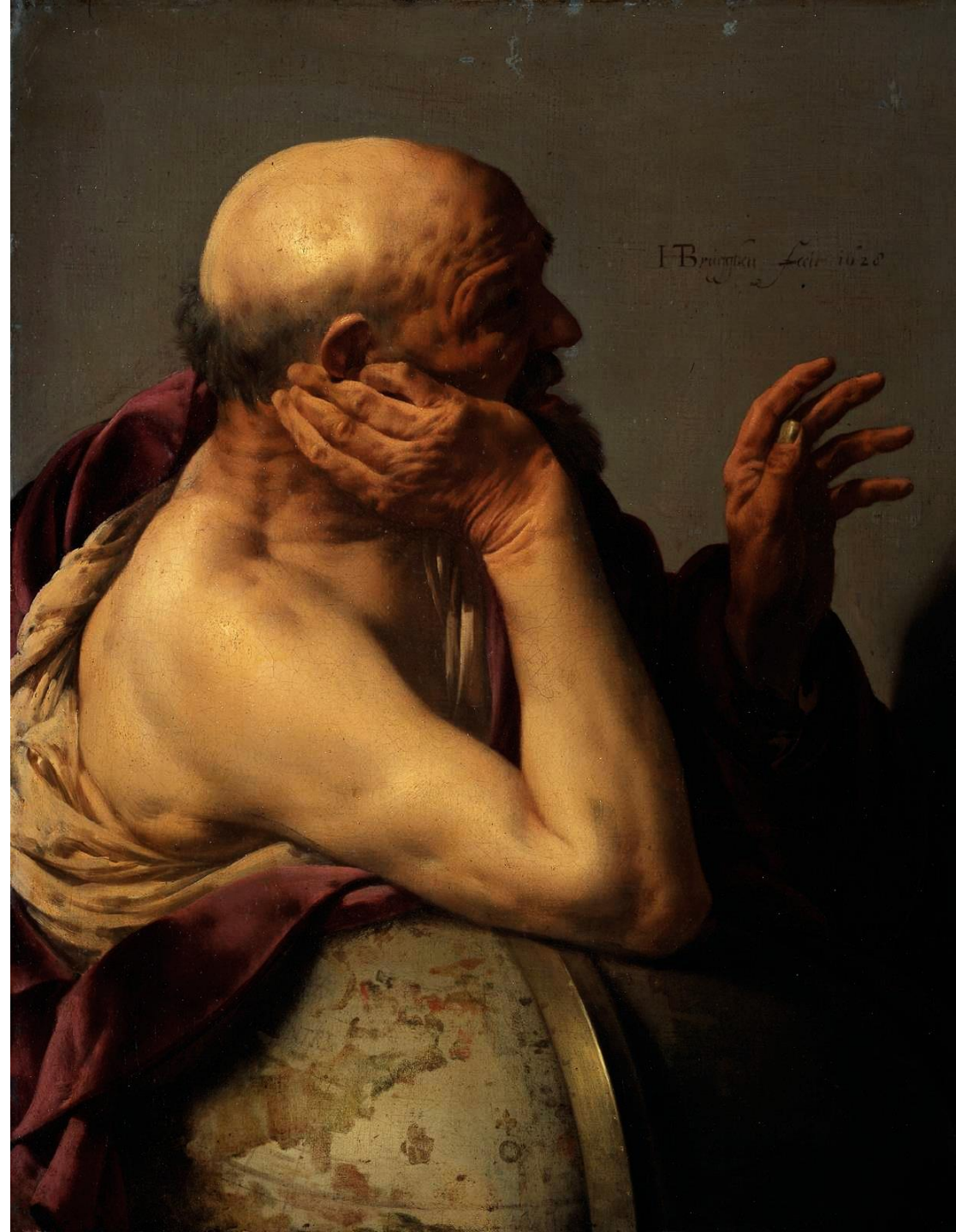
Veritas est adaequatio rei et
intellectus.

Aristoteles

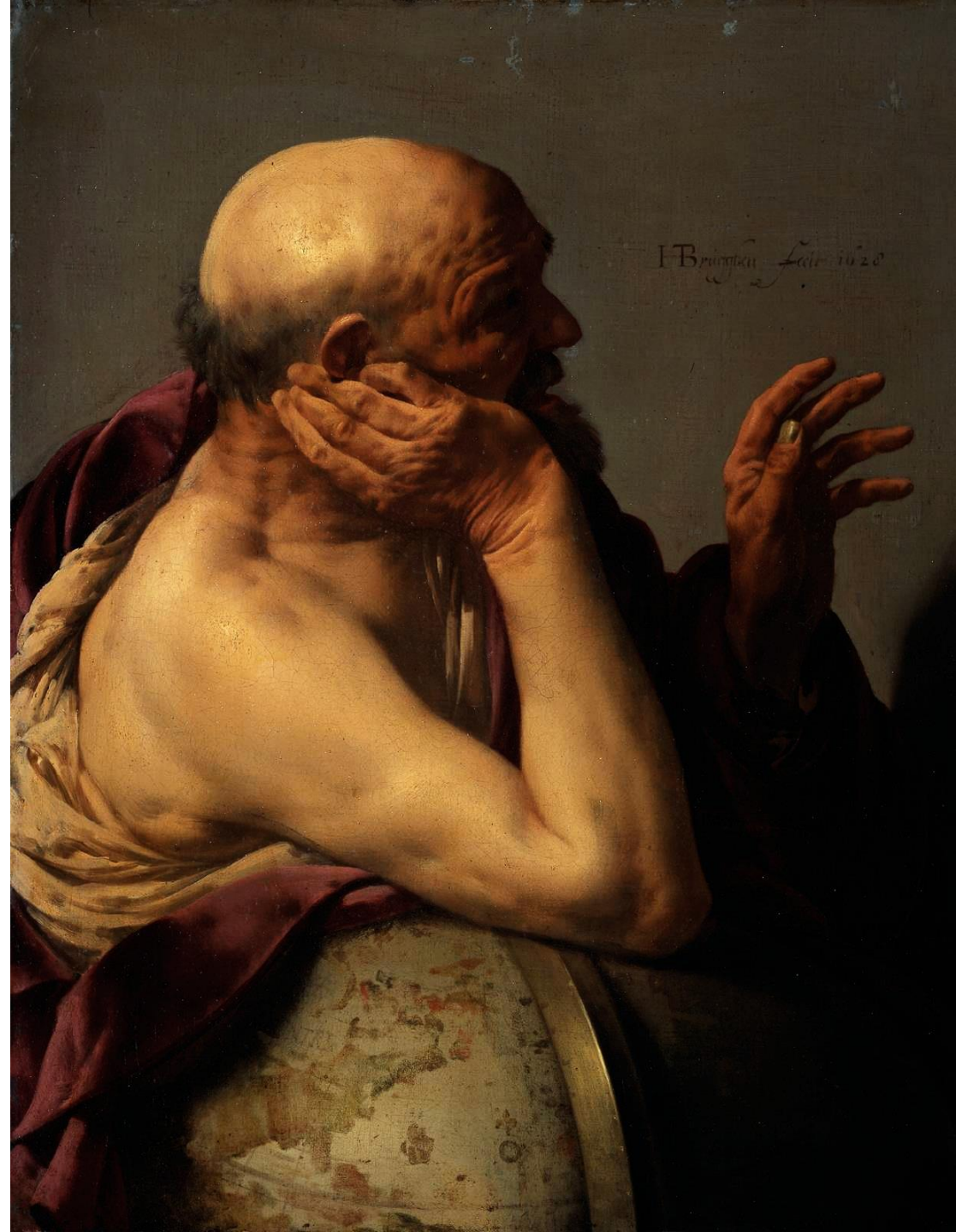

φύσις κρύπτεσθαι φιλεῖ

Hérakleitos

ἀλήθεια

ἀλήθεια

odkrytie, odhalenie, obnaženie

ἀλήθεια

verzus

λήθη (zabudnutie)

δόξα (zdanie)

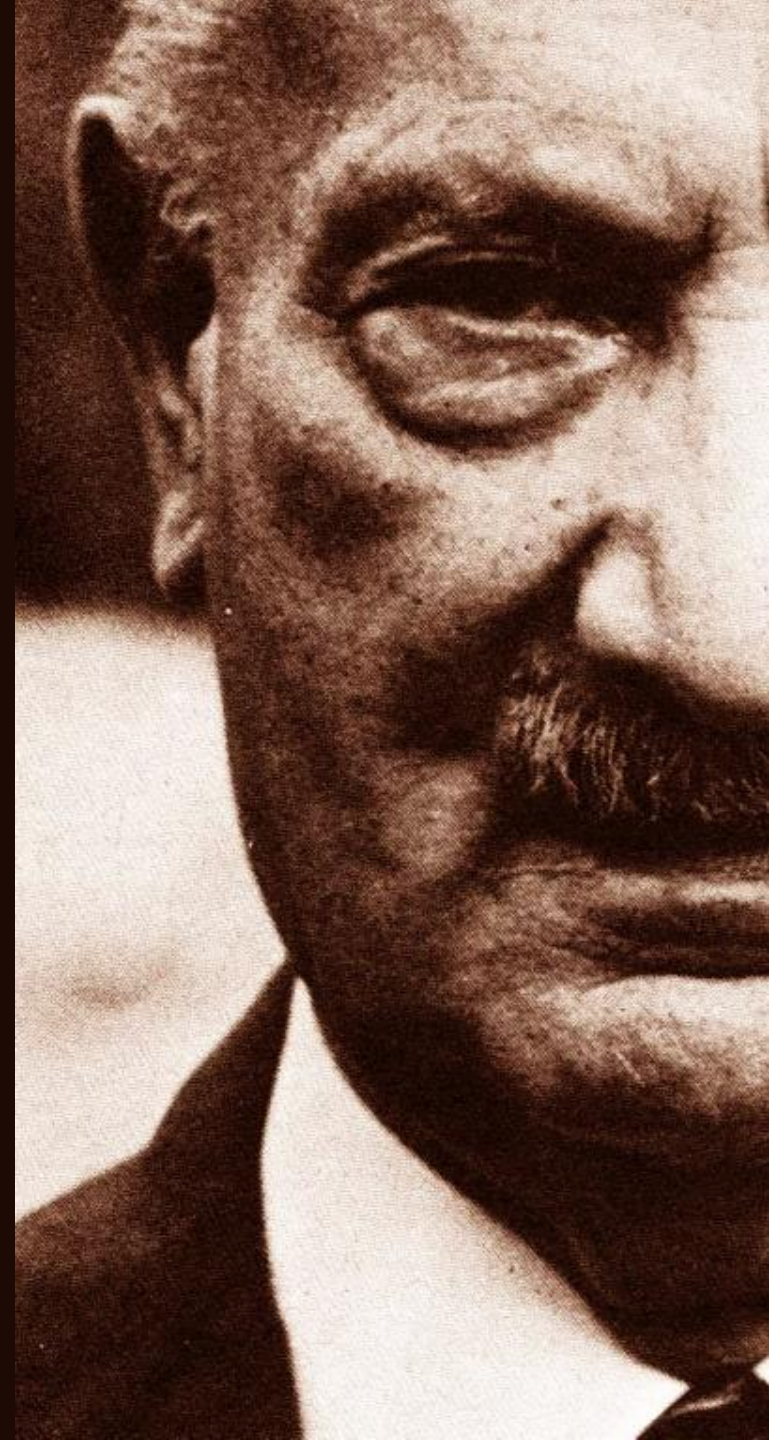
ψεῦδος (omyl)

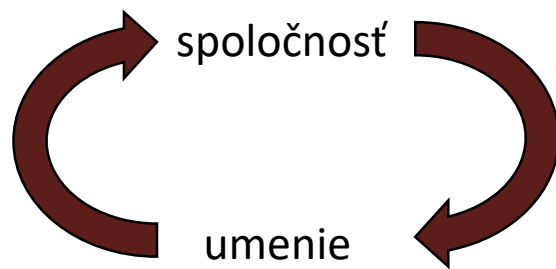
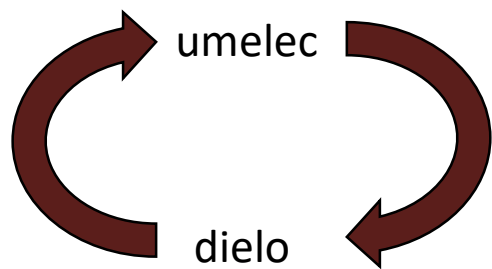
φᾶντᾶσιᾶ (predstava)

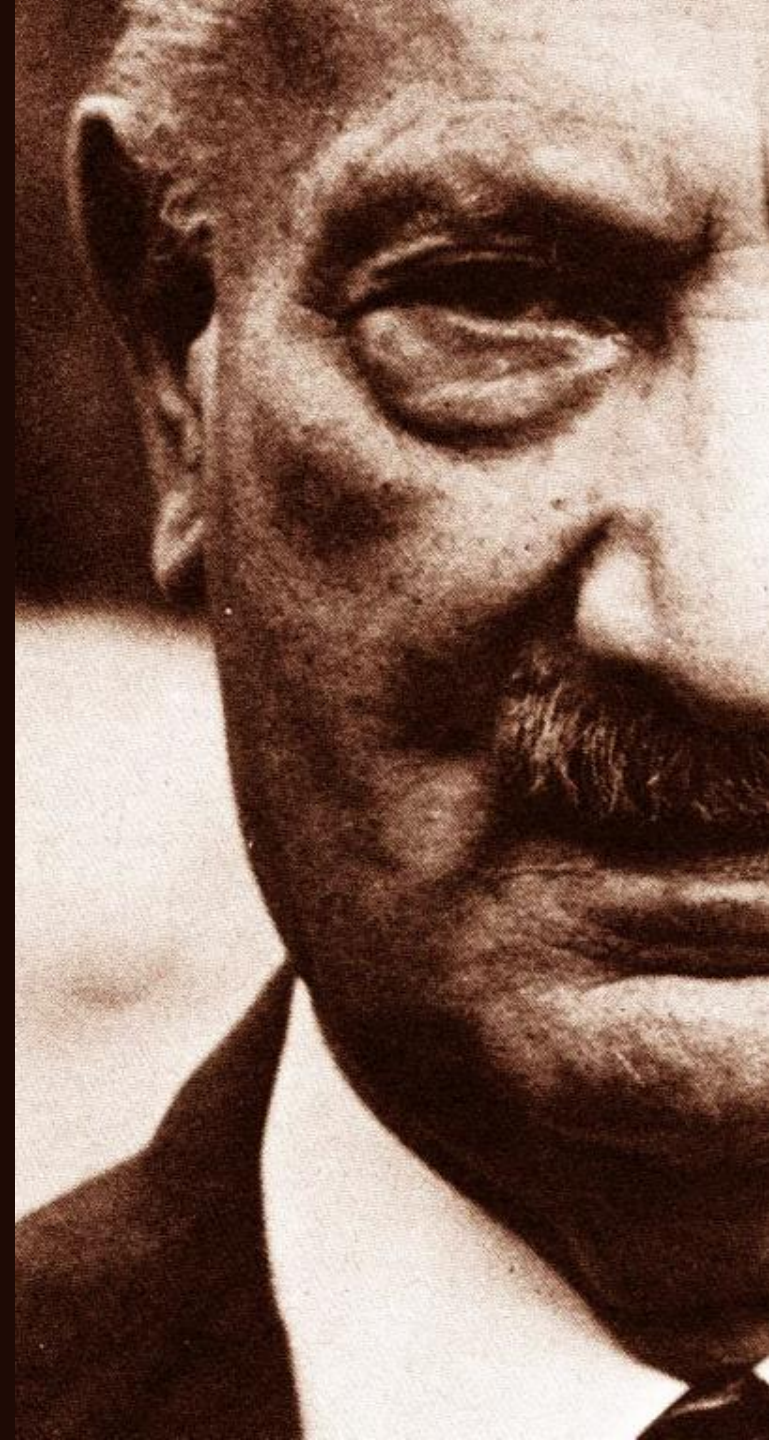
Umenie nie je len spôsobom vyjadrenia pravdy v kultúre, ale aj prostriedkom na jej vytvorenie a poskytnutie odrazového mostíka, od ktorého sa dá to, čo je, zjaviť. Umelecké diela nie sú iba reprezentáciou vecí, ale v skutočnosti vytvárajú spoločné a zdieľané porozumenie veciam. Zakaždým, keď je k akejkoľvek kultúre pridané nové umelecké dielo, význam toho, čo existuje, sa inherentne mení.

Martin Heidegger: Der Ursprung des Kunstwerkes (1950)

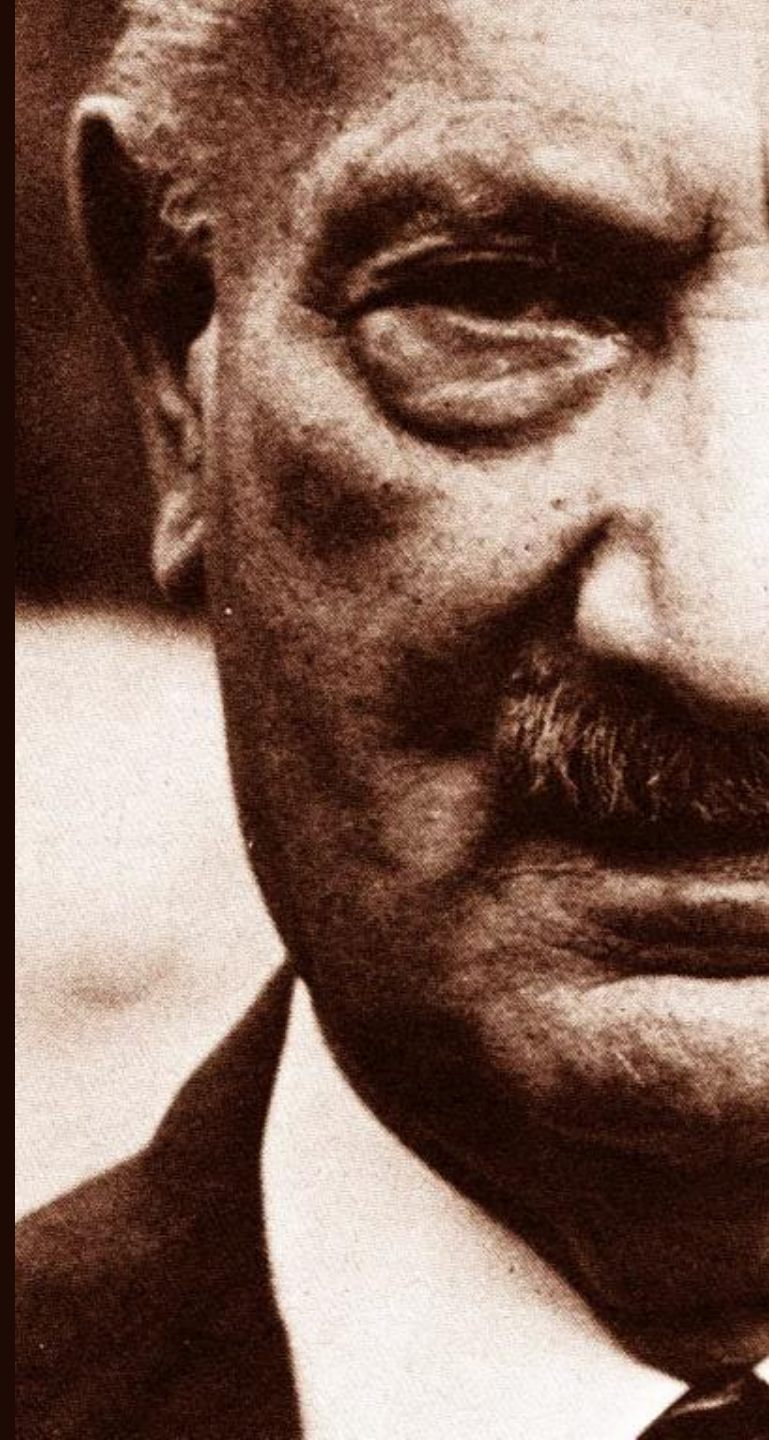
Martin Heidegger: Der Ursprung des Kunstwerkes (1950)

V prípade *van Goghových* topánok sa divák nepýta len na formu a matériu topánok, teda na to, z čoho sú, ale do topánok vlieva aj kus ľudského života a pýta sa na ich účel: načo sú tieto topánky? Ktorému svetu sa otvárajú a ktorému svetu patria? Tak sa dostávame nad rámec korešpondenčnej teórie pravdy, ktorá predstavuje pravdu ako korešpondenciu vecí s realitou.

Podľa týchto myšlienok sú *van Goghove* topánky vlastne dielom, ktoré odhaľuje (αληθή) pravdu (ἀλήθεια) o celom svete (v *pars pro toto* zmysle).

Martin Heidegger: Der Ursprung des Kunstwerkes (1950)

Ἐν οἴνω ἀλήθεια
In vino veritas

In vino veritas

In vino sanitas

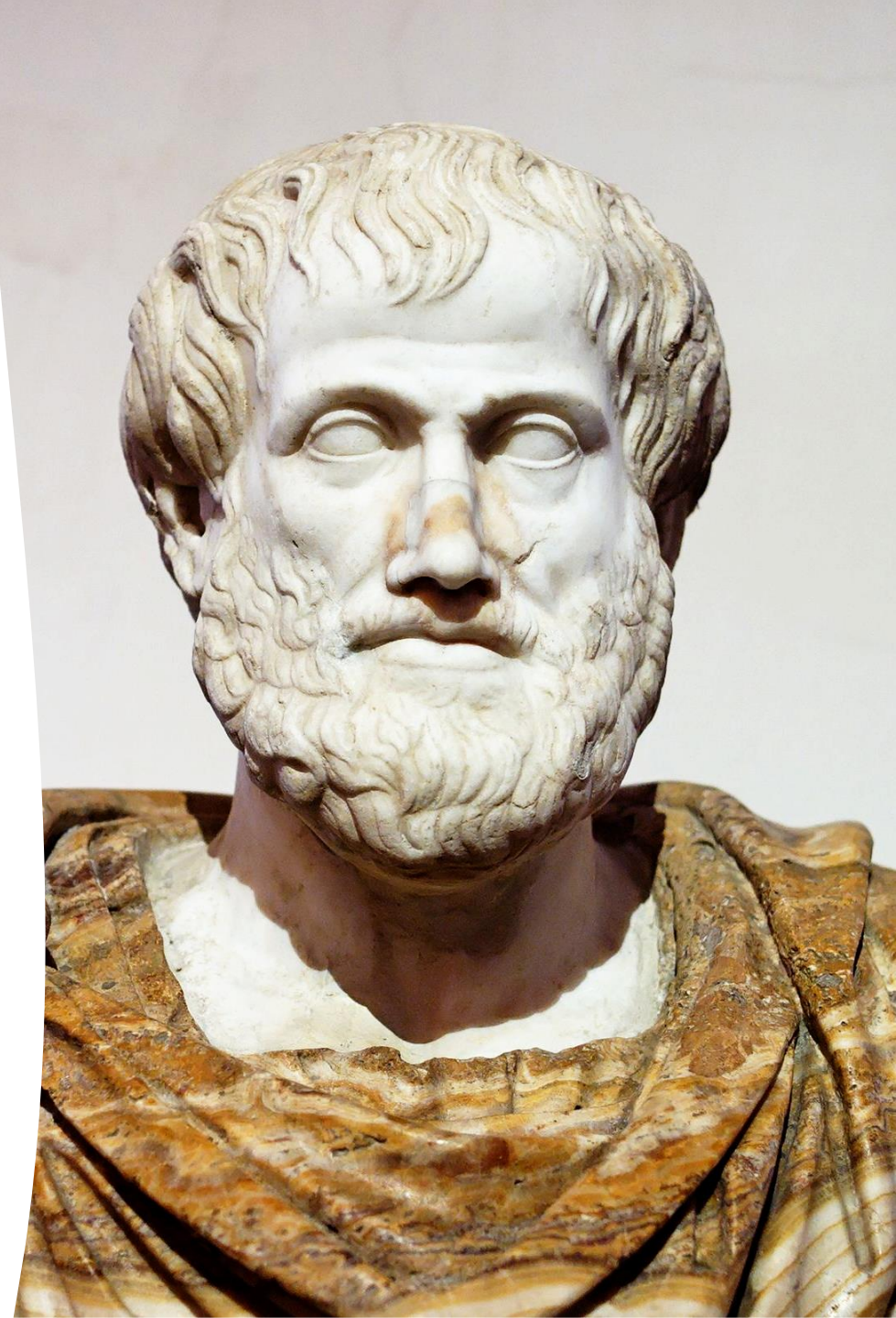
In vino caritas

(Sapientia vino obumbratur)

„Pokiaľ úsudok spája to, čo je
v skutočnosti rozdelené, alebo
rozdeľuje to, čo je v skutočnosti
spojené, tak je to lož.“

Aristoteles

Klamstvo ako symptóm závislosti

Lož – nepravda s vedomým úmyslom oklamať druhých za účelom získania nejakej výhody alebo vyhnutiu sa nejakej nevýhody

Manipulácia – nemusí byť vždy vedomá

Omyl:

- a) pre všeobecnú neschopnosť poznať pravdu (skepticizmus)
- b) pre nedostatočnú intelektovú kapacitu
- c) pre nedostatočne kritický pohľad, ľahostajnosť k pravdivosti istého výroku/faktu, slabé preverovanie jeho zdroja

Sebaklam v psychopatológii

Pseudologia phantastica

Münchhausenov syndróm (Karl Friedrich Hieronymus von Münchhausen)

Ilúzie pamäti (*Erinnerungs-Illusionen*), identifikujúce spomienkové klamy (*Identifizierende Gedächtnistauschungen*), ilúzie už zažitého (*Schon-erlebt*), paramnézie, ekmnézie, kryptomnézie

Konfabulácie (*horror vacui*)

Bludy

Racionalizácia – ale v podstate akýkoľvek obranný mechanizmus, ktorého podstatou je chrániť určitý ego-koncept (milosrdná lož namierená k sebe samému, *Sicherungstendenz*)

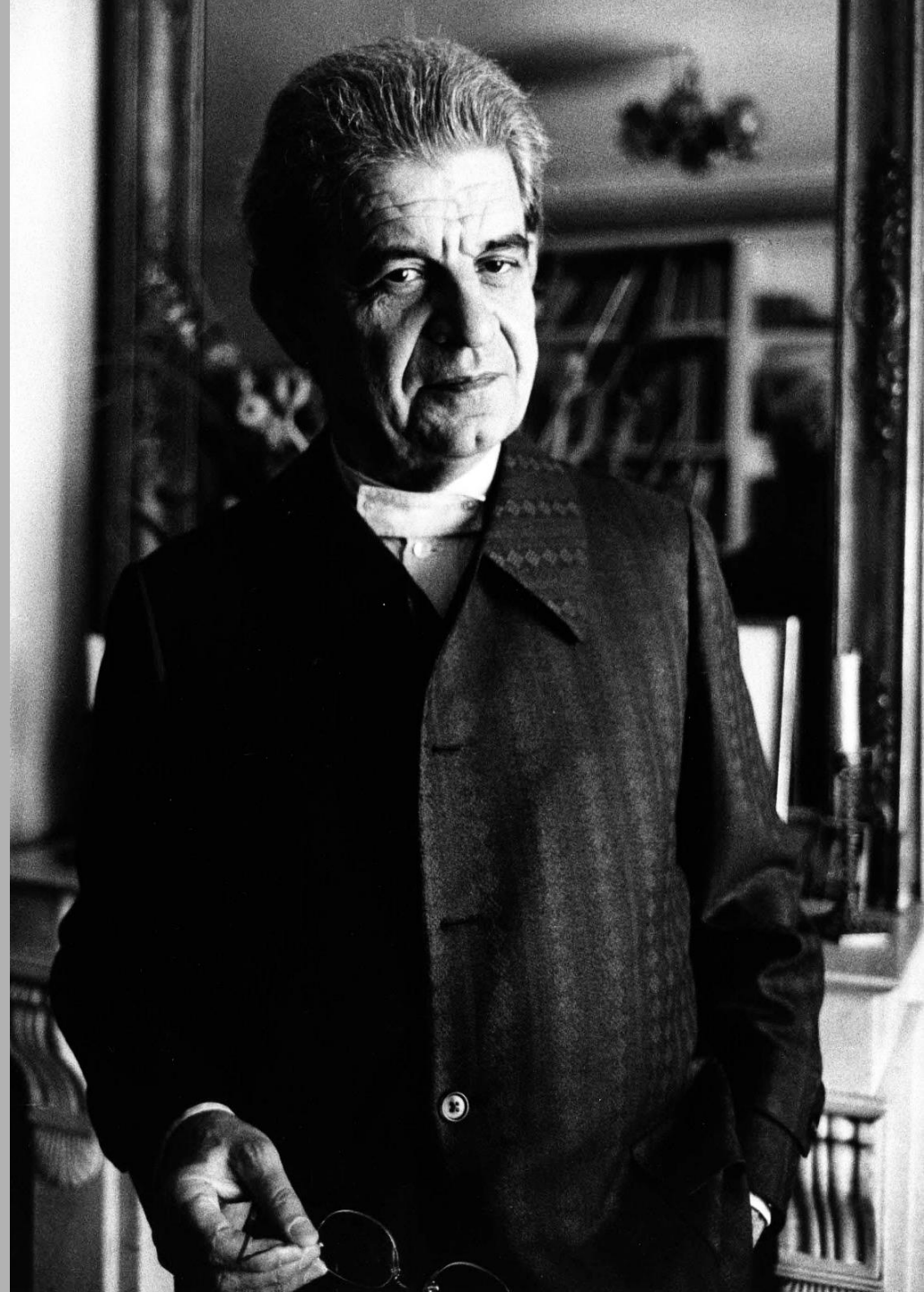

Cieľom psychoanalýzy je nechať analyzovaného artikulovať pravdu o svojej túžbe. Pravda však nečaká v nejakom predpripravenom stave plnosti na to, aby mohla byť analytikom odhalená analyzovanému, ale sa vytvára v dialektickom pohybe samotnej liečby.

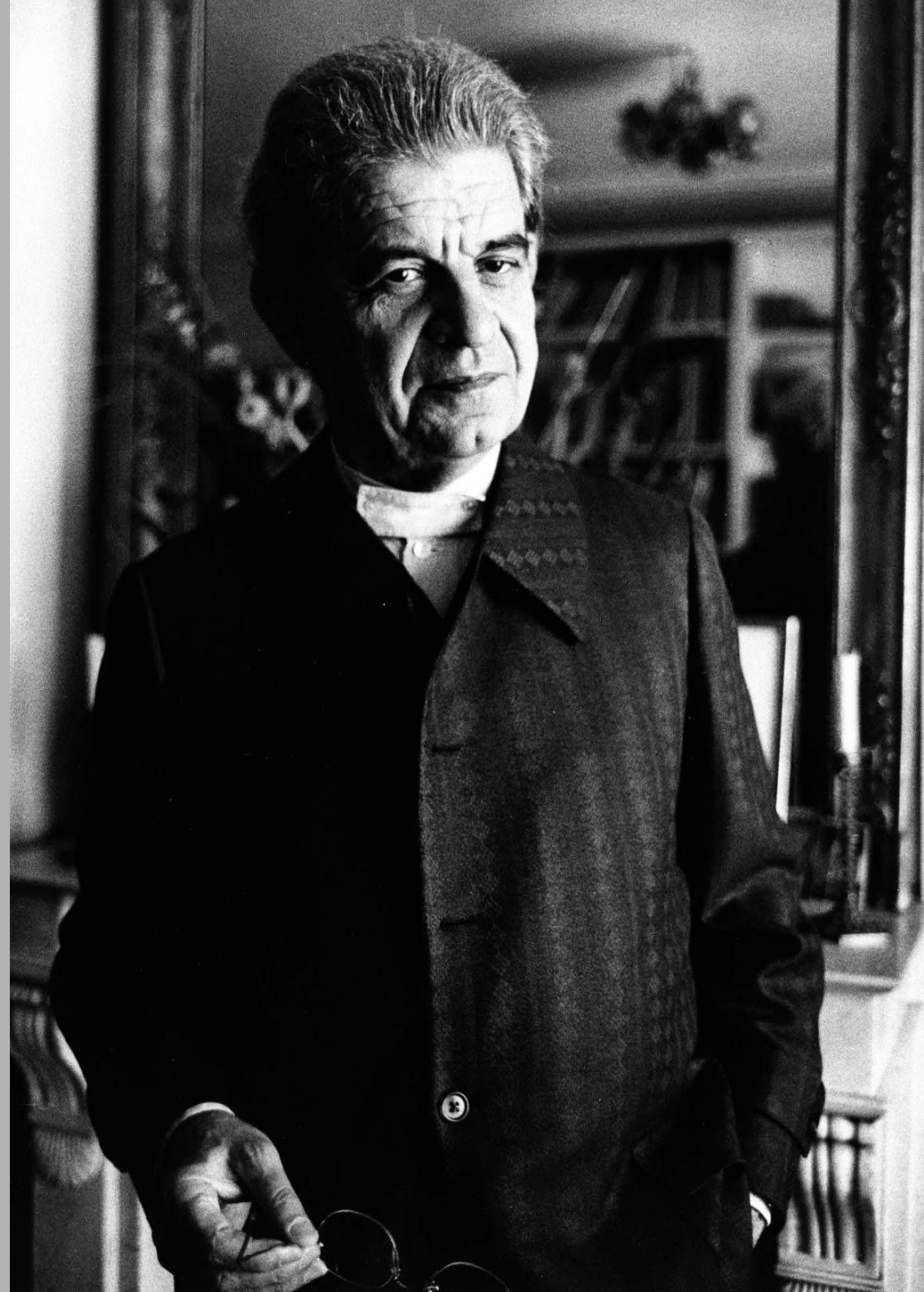
Pravda nemusí byť vôbec krásna a smerovanie k pravde nemusí byť pre subjekt vždycky prospešné.

Jacques Lacan

Pravdu *Lacan* označuje jednotným číslom, nie však ako univerzálnu pravdu, ale ako pravdu jedinečnú pre každý subjekt. Pravda je zmysluplná iba v kontexte jazyka. Dimenzia pravdy sa objavila len s jazykom. Pravdu o našej túžbe môžeme odhaliť len prostredníctvom reči.

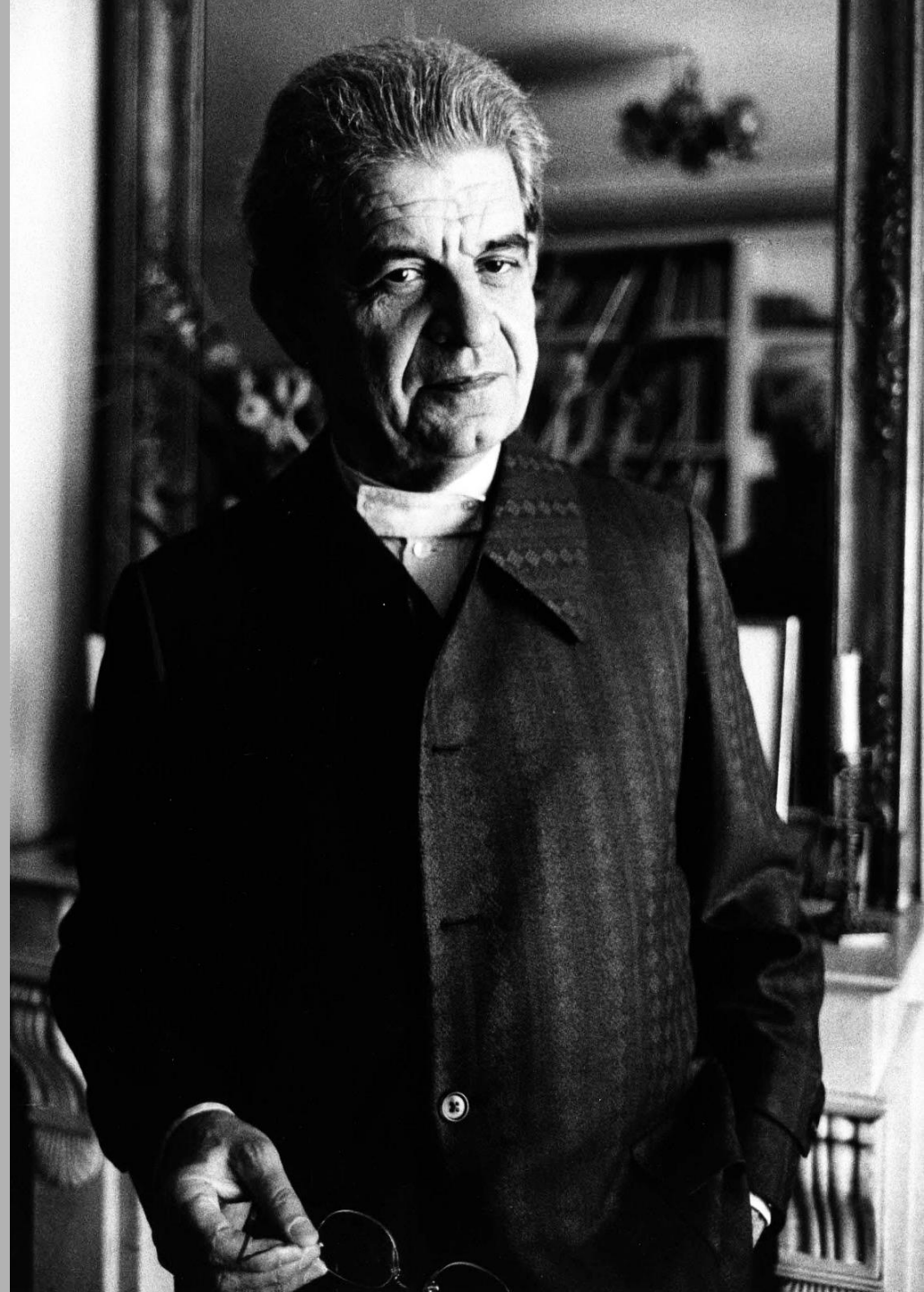
Jacques Lacan

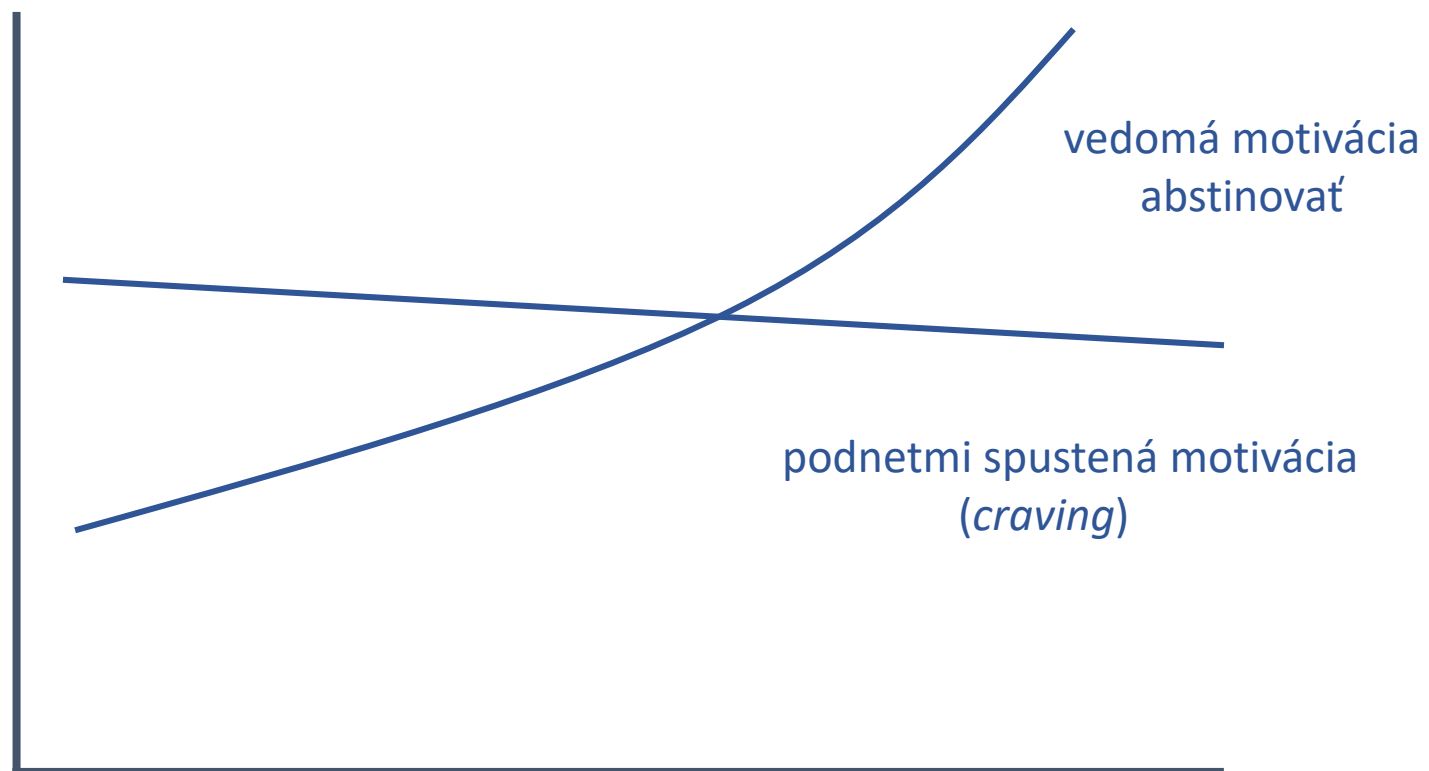
Pravda je intímne spojená s klamom, pretože lži dokážu odhaliť pravdu často výrečnejšie než úprimné vyhlásenia. Klamy a lži nie sú opakom pravdy, naopak, sú vpísané do jej textu. Analytik odhaľuje pravdu vpísanú do klamov analyzovaného.

Pravda o túžbe sa v psychoanalýze často odhaľuje prostredníctvom chýb a chybného konania (parapraxia).

Jacques Lacan

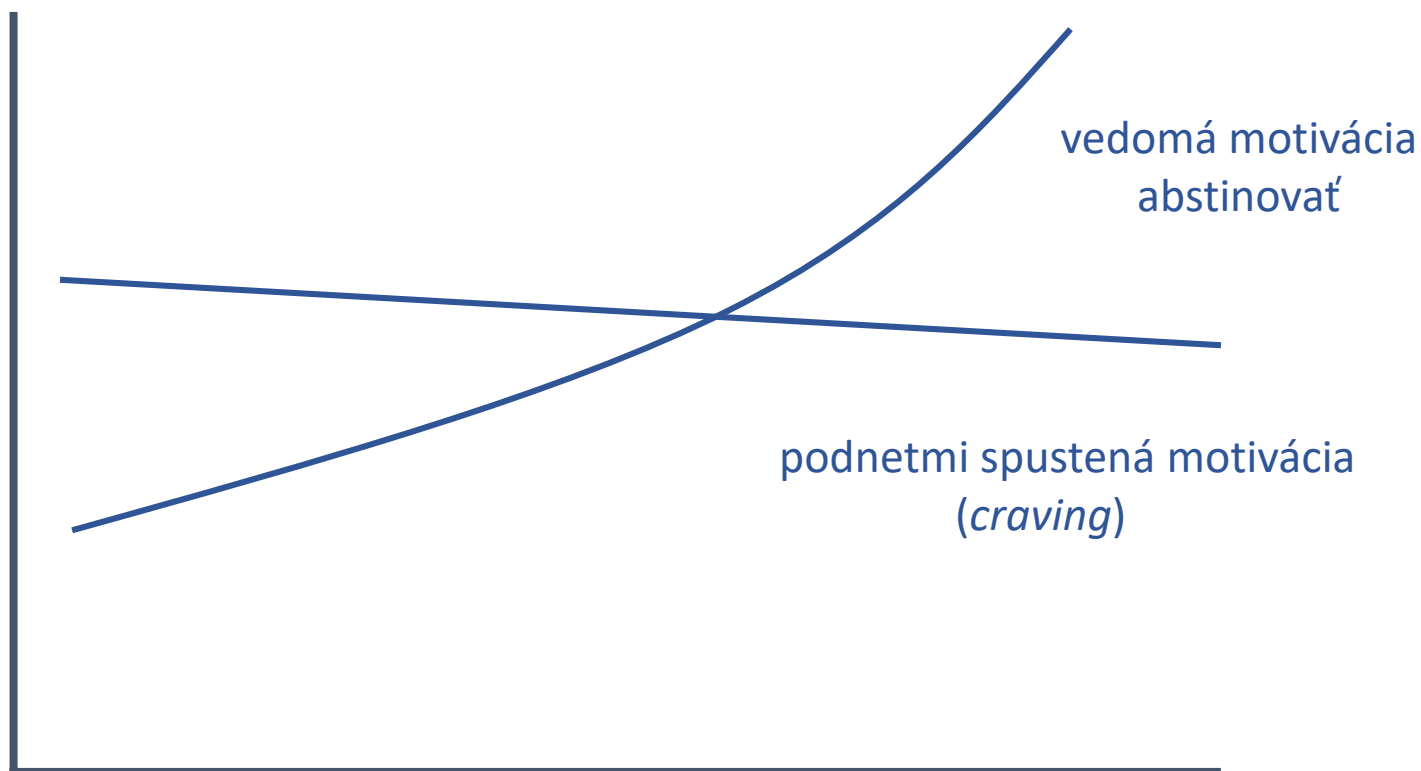

„Nechce abstinovať“ ako klam

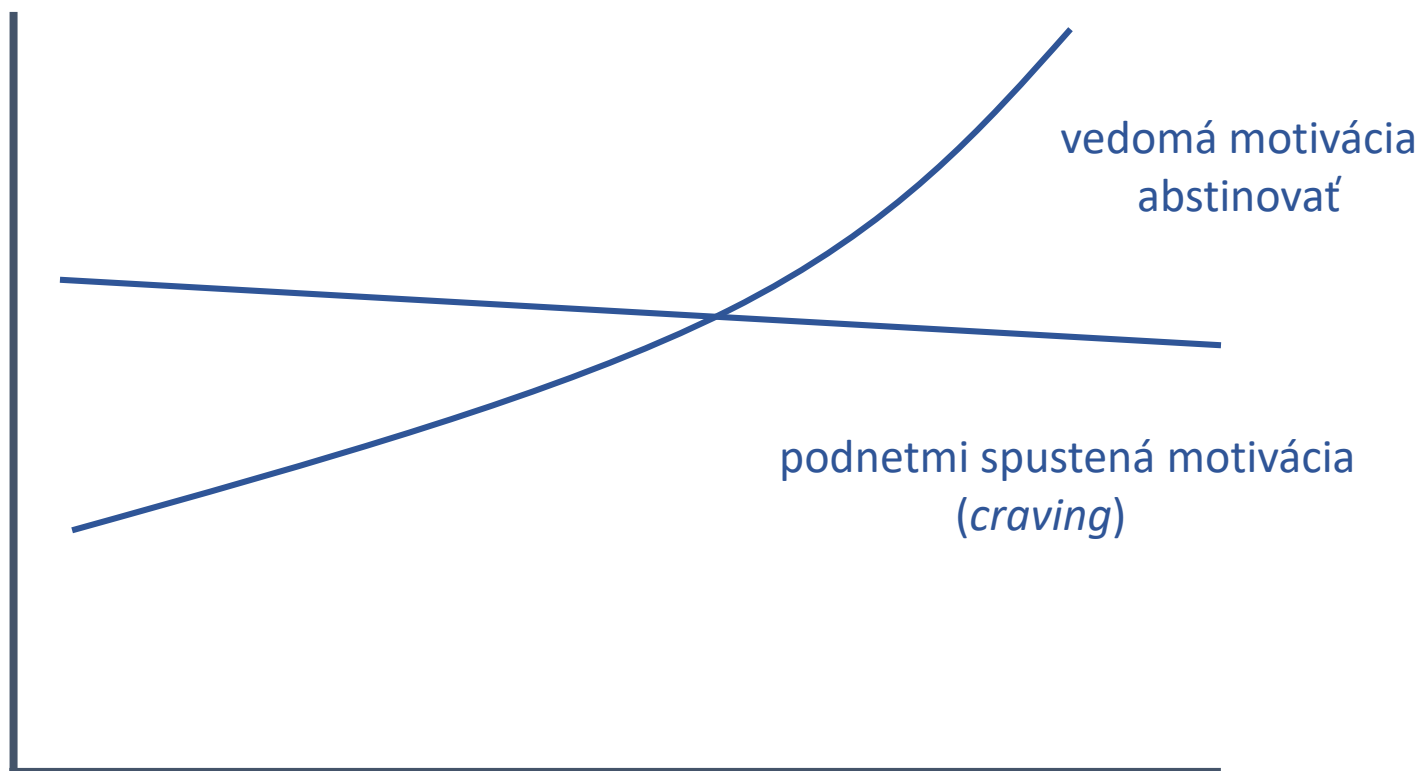
„Nechce abstinovať“ ako klam

Pacient: „Už nikdy sa nechcem dotknúť pohárika!“

„Nechce abstinovať“ ako klam

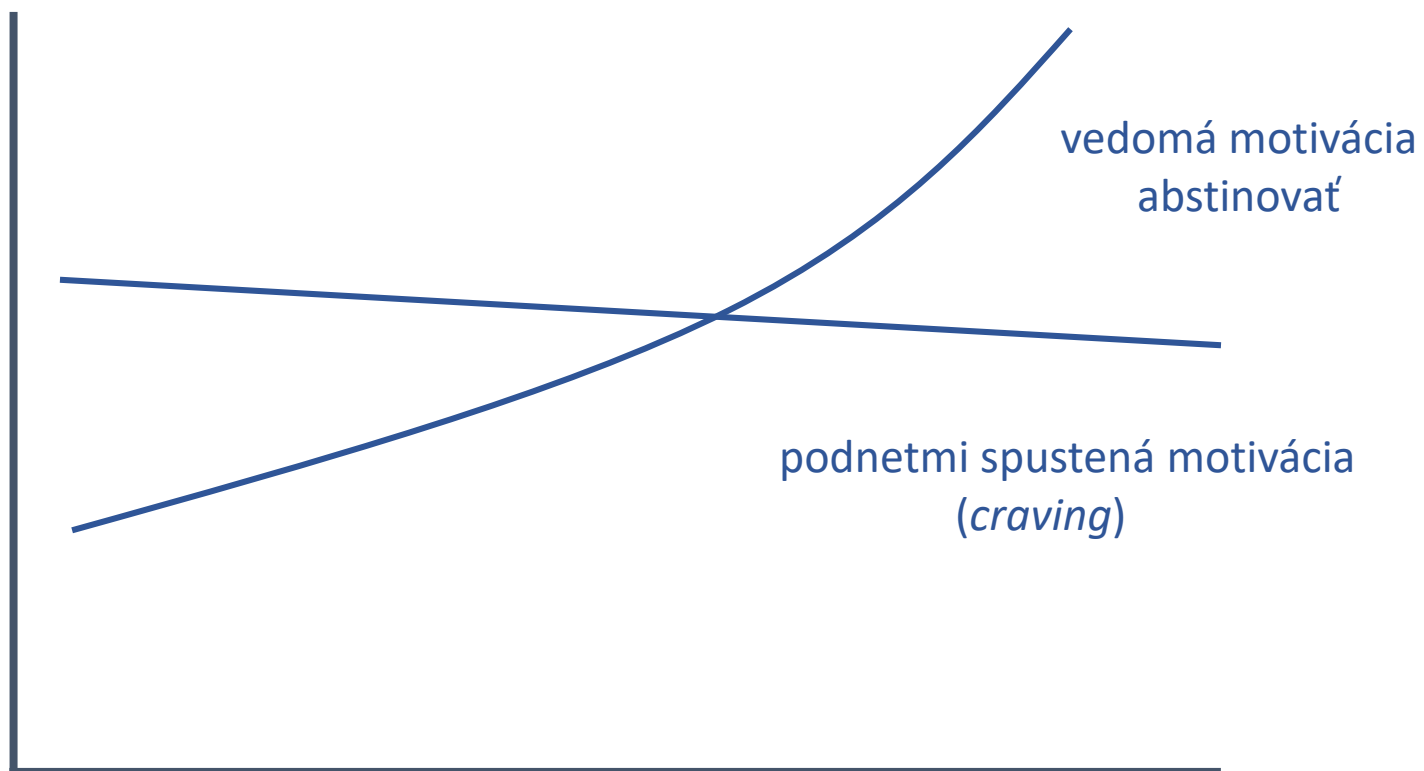
Lekár: „Určite nechce abstinovať, zavádza, nemá náhľad...“

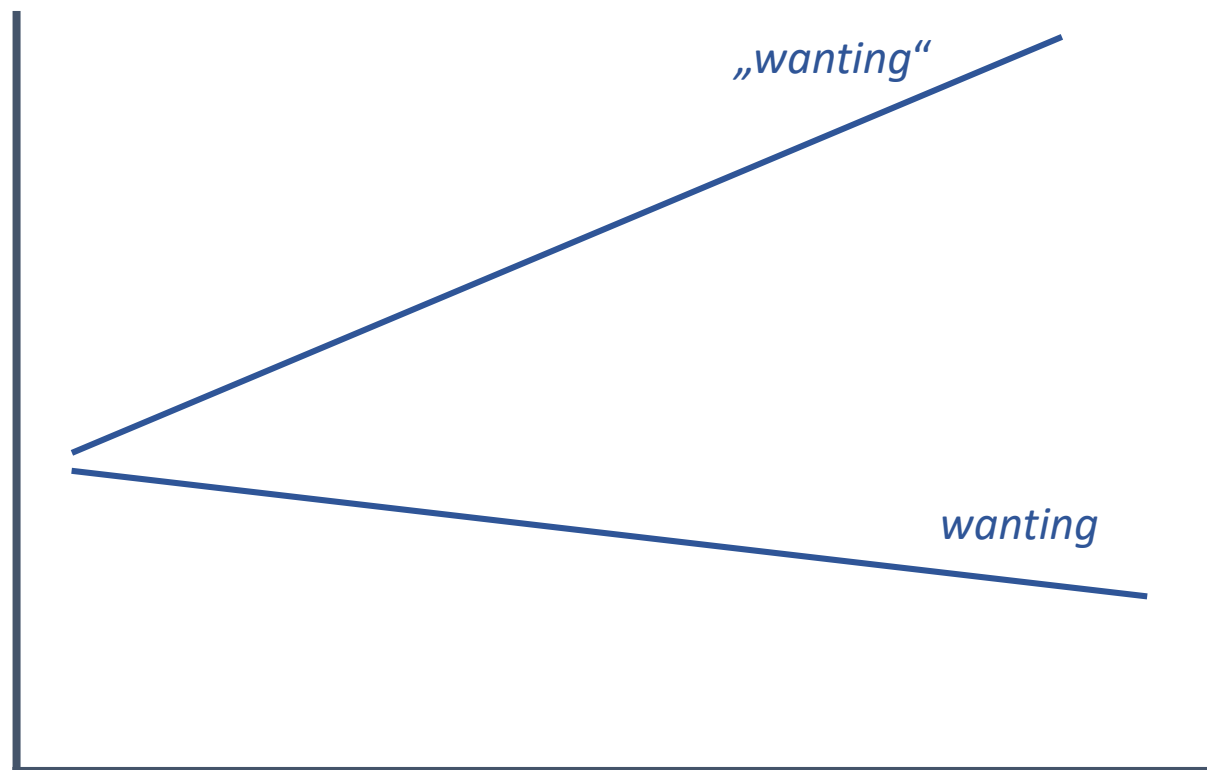
„Nechce abstinovať“ ako klam

Lekár: „Určite nechce abstinovať, určite zavádza...“

Závislosť ako porucha motivácie?

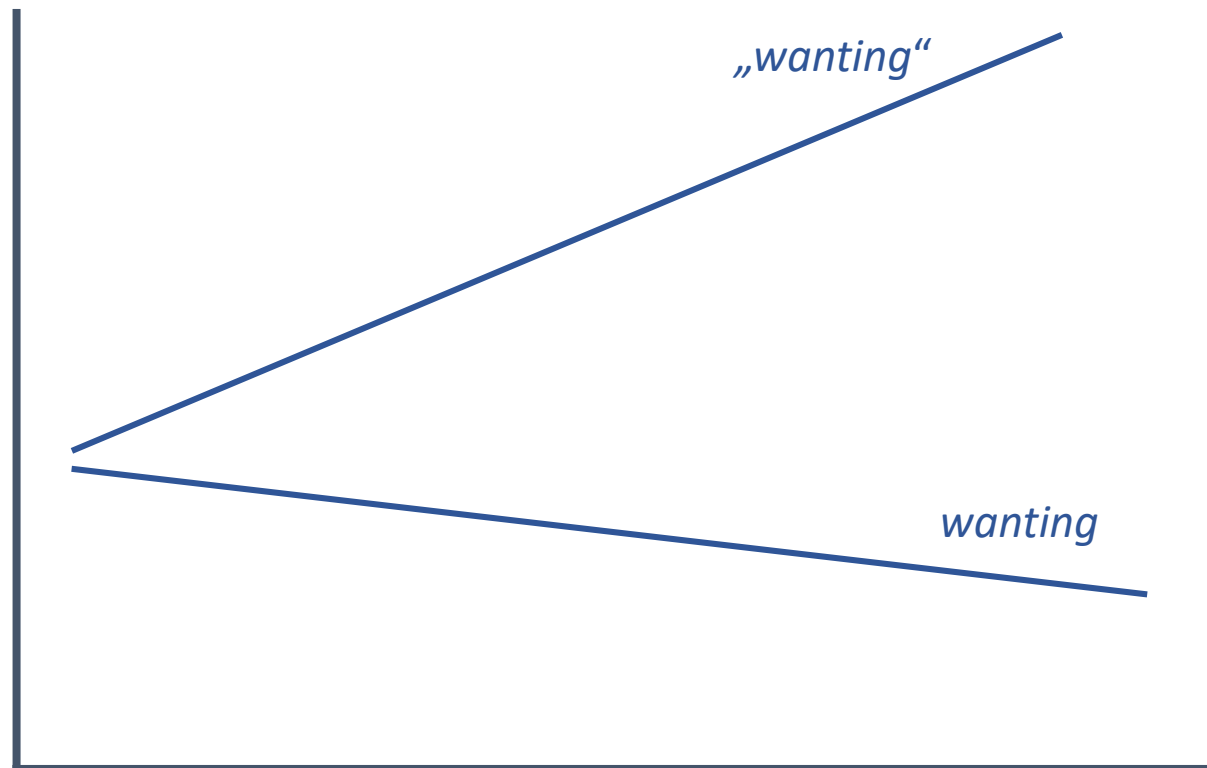

„Má slabú vôľu“ ako klam

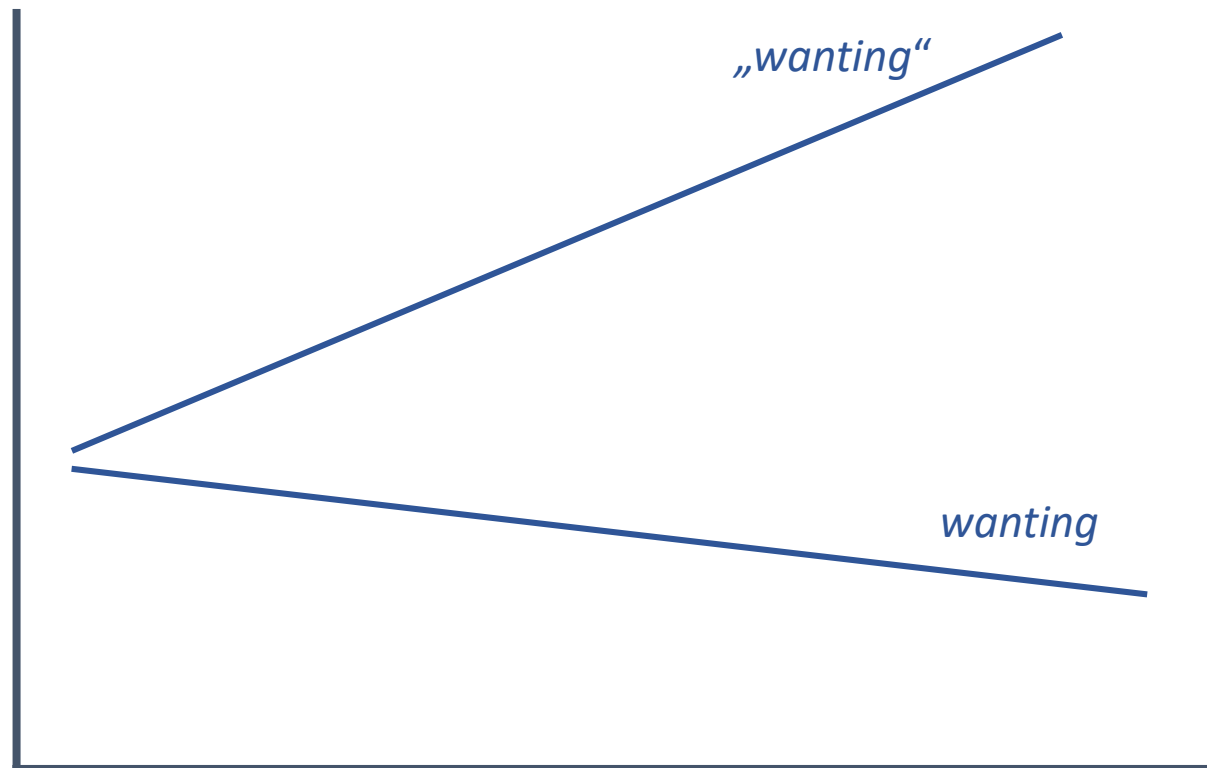
„Má slabú vôľu“ ako klam

Pacient: „Musím sa iba zatnúť!“

„Má slabú vôľu“ ako klam

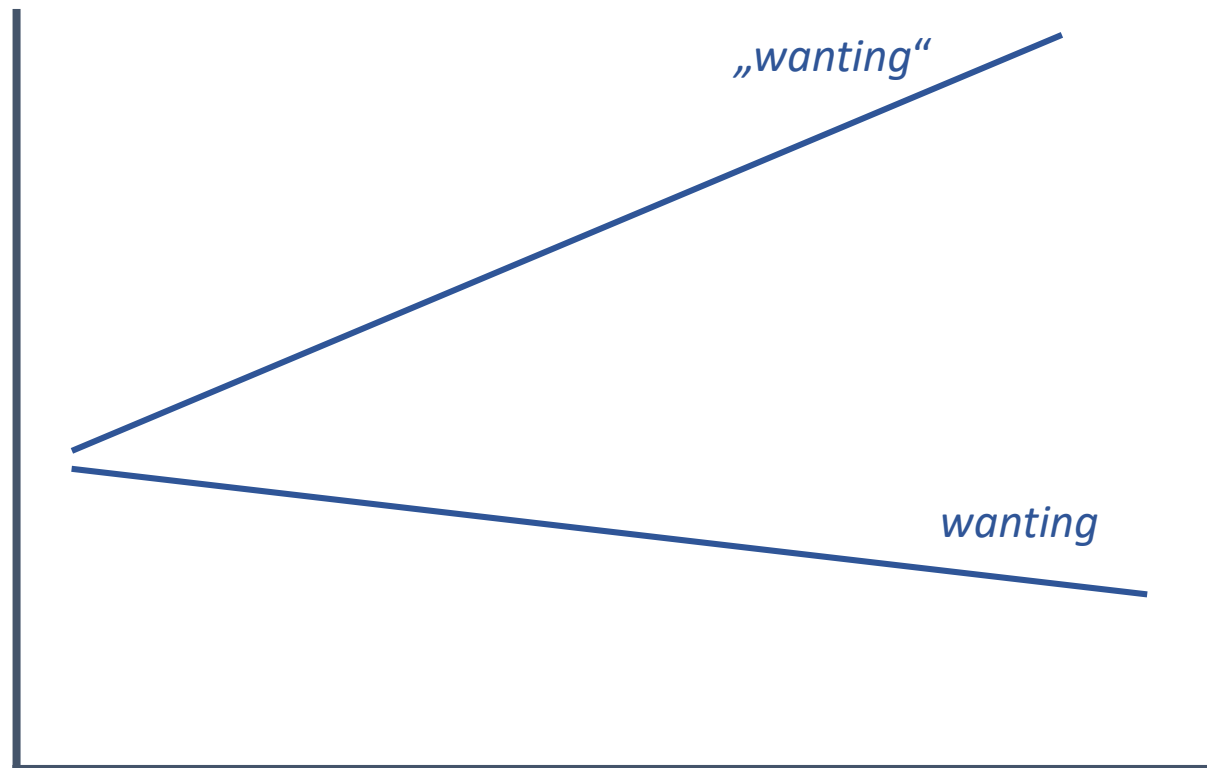
Lekár: „Nemá dostatočne silnú vôľu, je slabý, nevie sa ovládať...“

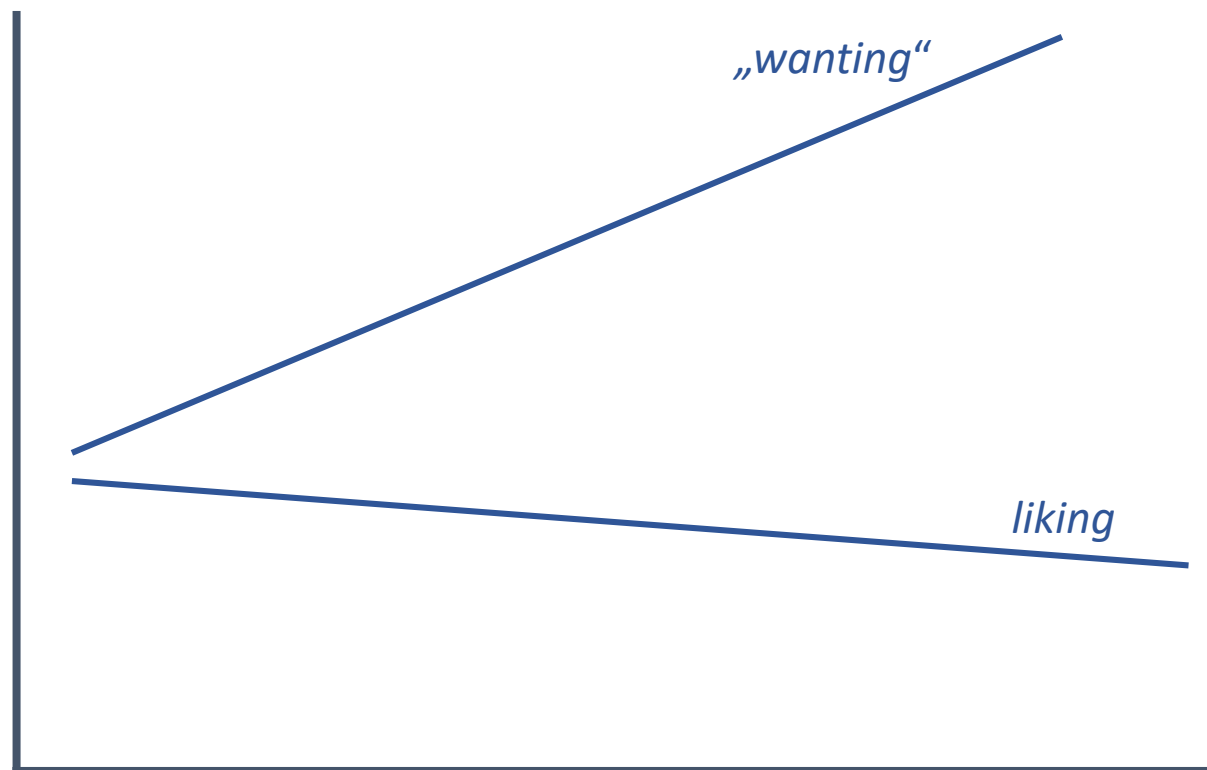
„Má slabú vôľu“ ako klam

Lekár: „Nemá dostatočne silnú vôľu...“

Závislosť ako porucha vôle?

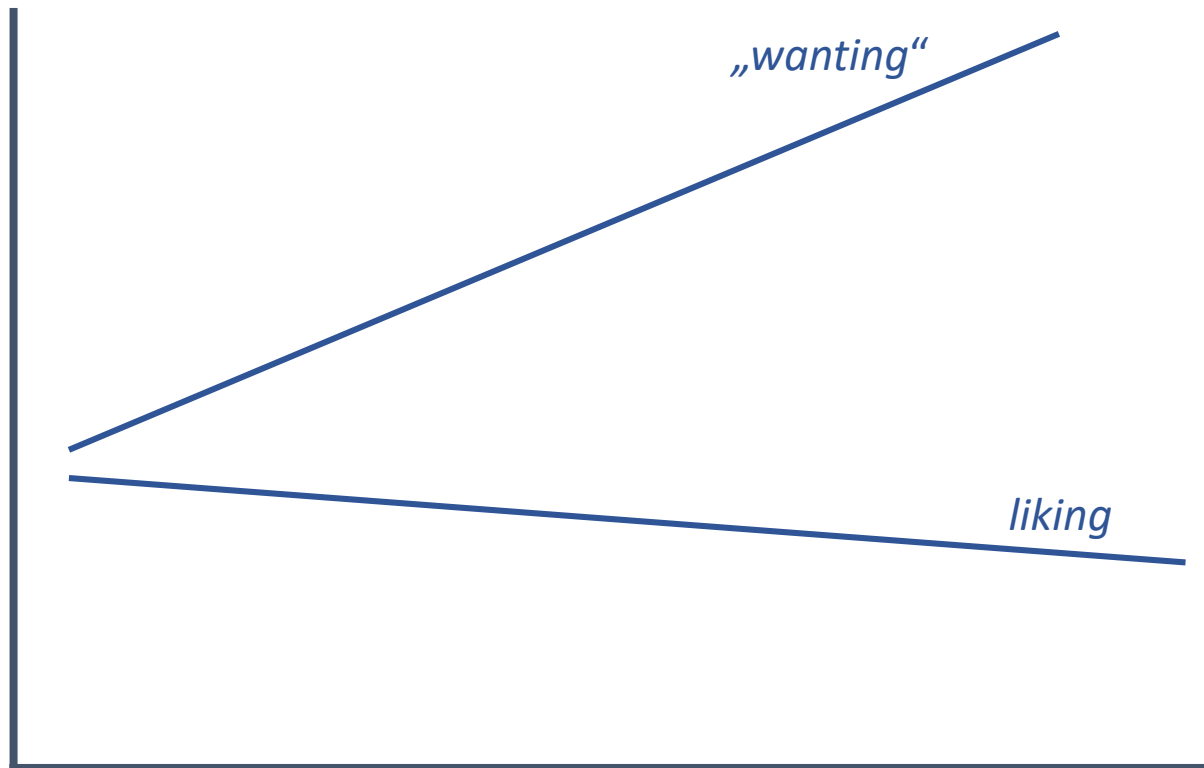
„Chce si len užívať“ ako klam

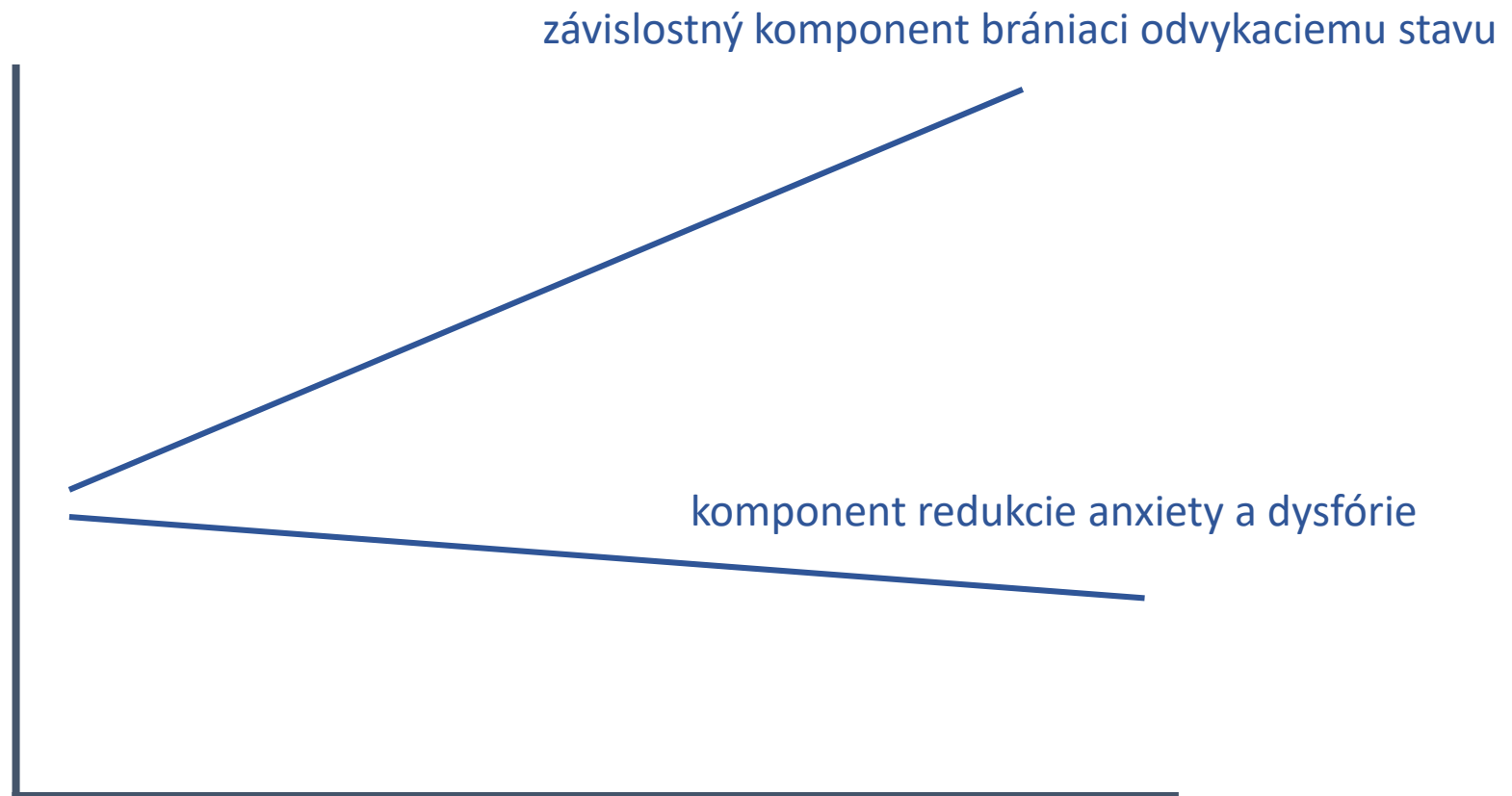
„Chce si len užívať“ ako klam

Závislosť ako hyperhedonická fascinácia?

Alebo závislosť ako dyshedónia, dysregulácia hedonických schopností?

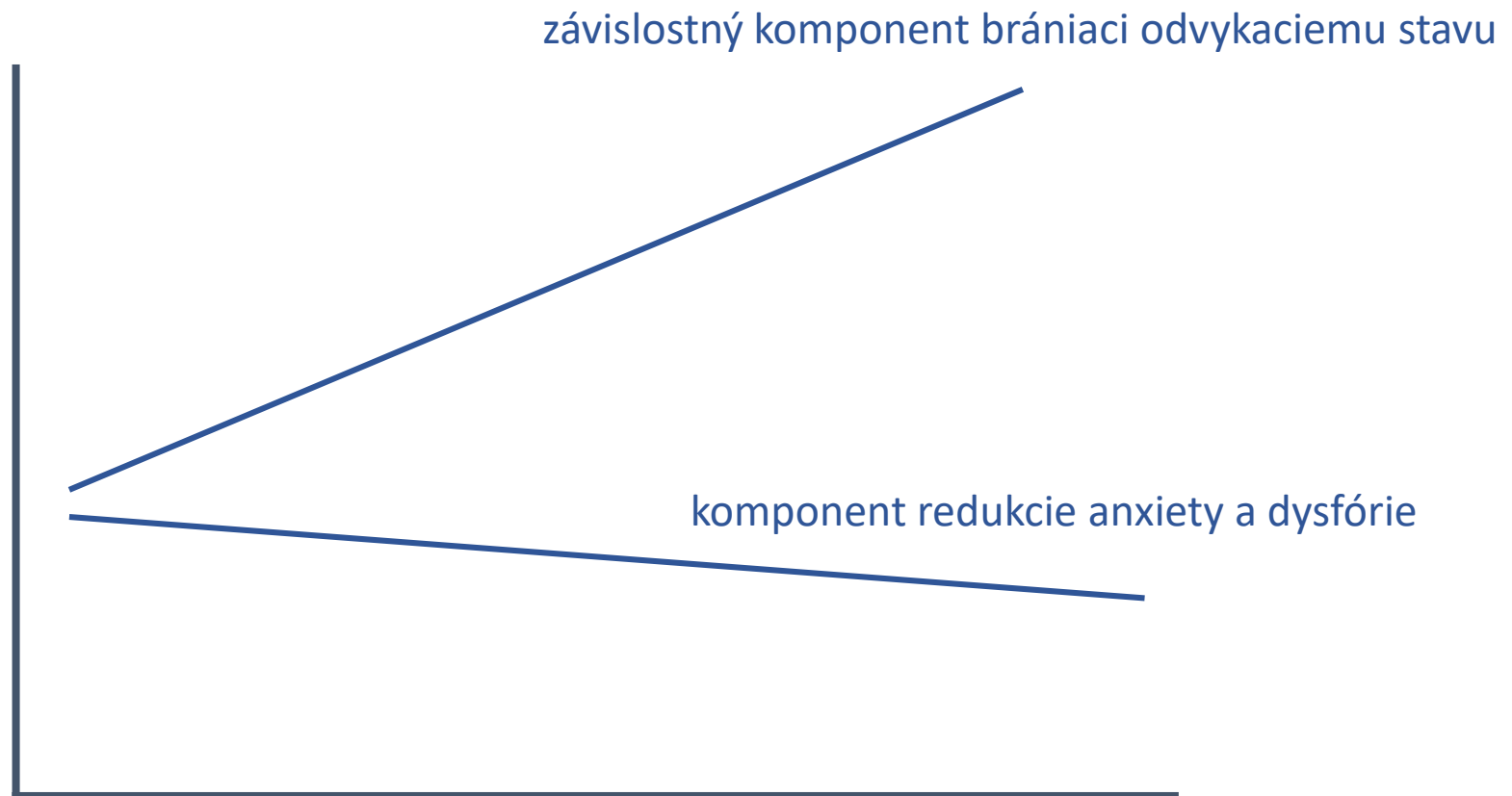

Popretie a racionalizácia ako klam

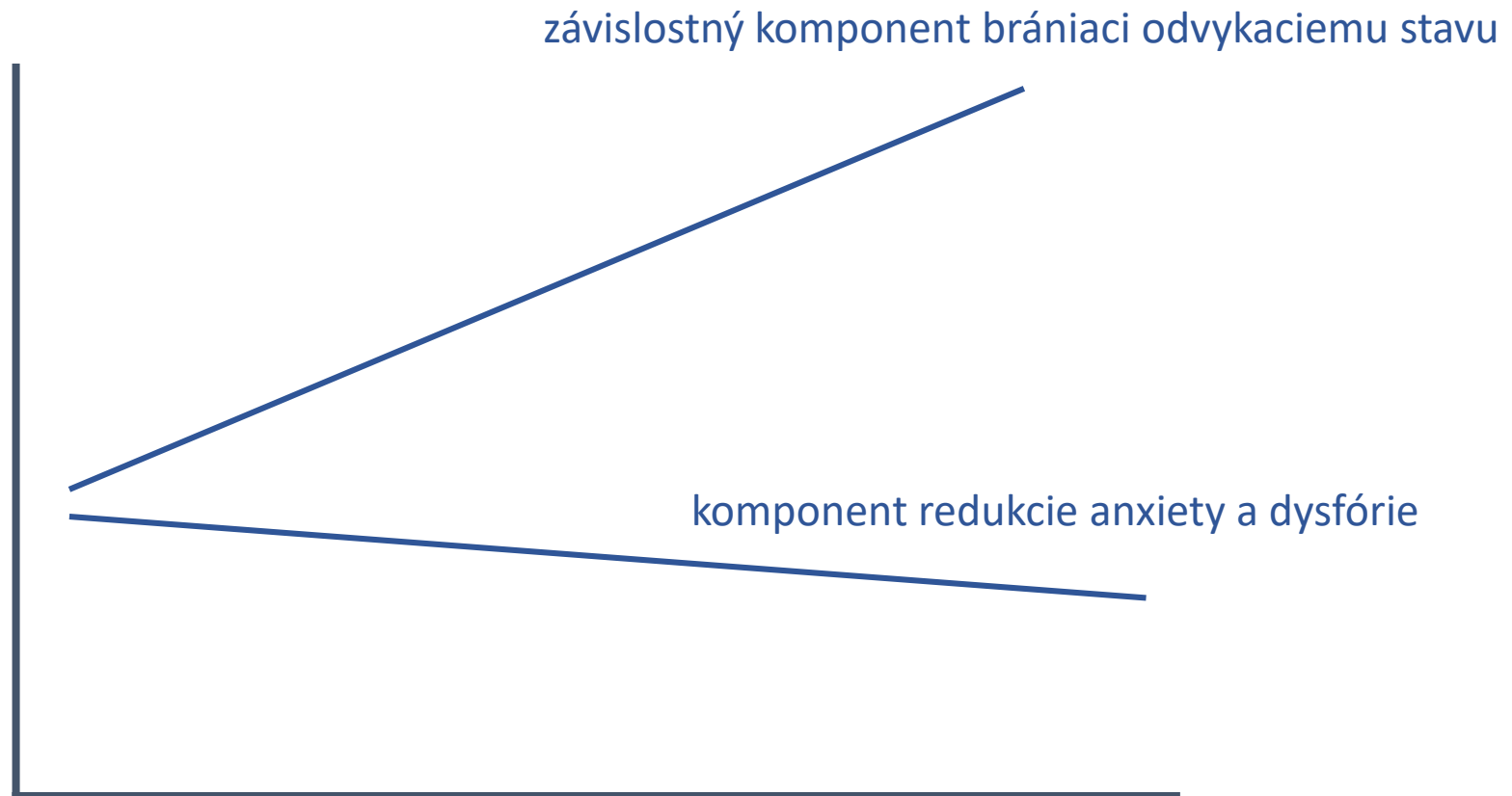
Popretie a racionalizácia ako klam

Bludu podobné mechanizmy?

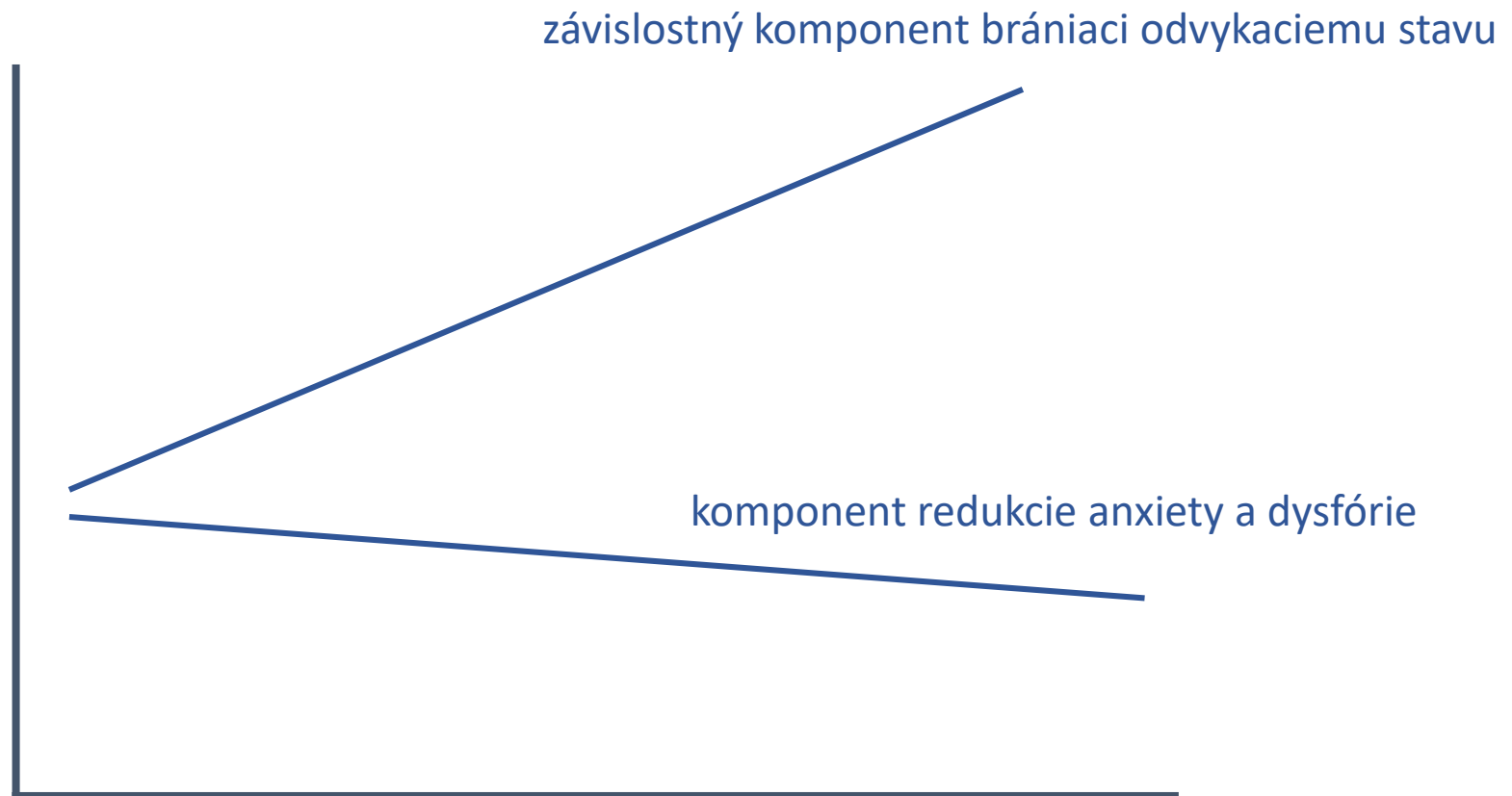
Popretie a racionalizácia ako klam

Psychologická tendencia integrovať patologické správanie s vlastnou sebahodnotou?

Popretie a racionalizácia ako klam

Metakognitívna porucha?

Jára Cimrman, multitalent a polyhistor, jeden z najslávnejších Čechov, autor filozofie externizmu a svojskej epistemologickej teórie

Teória poznania podľa Bohlena

Teória poznania podľa Cimrmana

Pravda (nepresná)

Teória poznania podľa Bohlena

Teória poznania podľa Cimrmana

Pravda (nepresná)

Omyl (presný)

Teória poznania podľa Bohlena

Teória poznania podľa Cimrmana

Pravda (nepresná)

Omyl (presný)

Spresňovanie pravdy

Teória poznania podľa Bohlena	Teória poznania podľa Cimmermana
Pravda (nepresná)	Omyl (presný)
Spresňovanie pravdy	Vyvracanie omylu

Teória poznania podľa Bohlena	Teória poznania podľa Cimrmana
Pravda (nepresná)	Omyl (presný)
Spresňovanie pravdy	Vyvracanie omylu
Vieme všetko	

Teória poznania podľa Bohlena	Teória poznania podľa Cimrmana
Pravda (nepresná)	Omyl (presný)
Spresňovanie pravdy	Vyvracanie omylu
Vieme všetko	Nevieme nič

Teória poznania podľa Bohlena	Teória poznania podľa Cimmermana
Pravda (nepresná)	Omyl (presný)
Spresňovanie pravdy	Vyvracanie omylu
Vieme všetko	Nevieme nič

Cimmermanischer Widerspruch
Krok stranou

Teória poznania podľa Bohlena	Teória poznania podľa Cimmermana
Pravda (nepresná)	Omyl (presný)
Spresňovanie pravdy	Vyvracanie omylu
Vieme všetko	Nevieme nič

Dvojbodkový operátor
Vieme všetko: nevieme nič

Teória poznania podľa Bohlena	Teória poznania podľa Cimmmana
Pravda (nepresná)	Omyl (presný)
Spresňovanie pravdy	Vyvracanie omylu
Vieme všetko	Nevieme nič

Dvojbodkový operátor
Vieme všetko: nevieme nič

Ako to je so závislosťou?

Ďakujem za pozornosť

MUDr. Michal Patarák

II. Psychiatrická klinika SZU a
FNsP FDR Banská Bystrica